

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ในมาตรา 23 กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาทุกรูปแบบต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และมาตรา 24 ว่าด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ บทบาทที่สำคัญยิ่งคือบทบาทของครูในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ แนวคิด รวมทั้งการปฏิบัติของครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความเจริญงอกงามของผู้เรียนทุกคน ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ค่านิยม และด้านทักษะกระบวนการต่างๆ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาตามแนวทางดังกล่าว โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งประกอบด้วยแผนงานหลัก 4 แผน หนึ่งในแผนนั้นก็คือแผนปฏิรูประบบการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นแผนที่เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานด้านการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถาบันผลิตครูทั่วประเทศ ซึ่งมีสาระสำคัญหลักคือการปฏิรูประบบการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูปสถาบันผลิตครู

โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) เป็นโครงการหนึ่งในแผนปฏิรูประบบการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตครูตามหลักสูตรใหม่ 5 ปี โดยคัดเลือกคนดี คนเก่ง มีจิตวิญญาณครูเข้ามาเรียนครู มีการจำกัดการรับตามสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ทุนการศึกษาและประกันการมีงานทำ เพื่อผลิตครูรุ่นใหม่ที่มีความเข้มข้นทางวิชาการ เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นสถาบันที่มีภารกิจหลักในการผลิตครูให้มีคุณภาพตามหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย อาทิเช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยใช้กระบวนการพัฒนาทั้งระบบ โรงเรียนเพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานที่สอดคล้องกับสภาพการณ์จริงในแต่ละ

ท้องถิ่น ทั้งนี้โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำเป็นต้องเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐาน และเอื้อต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยให้มีการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาให้กับครูผู้เชี่ยวชาญ จนกระทั่งพร้อมที่จะสามารถออกไปประกอบวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คณะครุศาสตร์จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูขึ้น โดยเน้นการพัฒนาทั้งโรงเรียนและใช้โรงเรียนเป็นฐานมุ่งการปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ การสร้างผลงานด้วยตนเอง และมีกิจกรรมที่มีผลกระทบไปสู่ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมผลิตและพัฒนาครูตามหลักสูตรการผลิตครูปริญญาตรี 5 ปี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

2.2 เพื่อศึกษาและพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ให้พร้อมที่จะเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. เป้าหมาย

คณะครุศาสตร์ และโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ในเขตจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดใกล้เคียง ร่วมกันพัฒนามาตรฐาน กำหนดแผนพัฒนาโรงเรียนให้พร้อมเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ประเมินสภาพปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน กำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนาที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

4.2 เป็นการวิจัยที่มีทีมงานประกอบด้วย คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ (อาจารย์ผู้สอน/ผู้พัฒนาครู) นักศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนและท้องถิ่น

4.3 เป็นการพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู โดยการเลือกของคณะครุศาสตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เทศบาล โดยเน้นพัฒนาทั้งโรงเรียน และใช้โรงเรียนเป็นฐาน มุ่งความร่วมมือในการมีส่วนร่วมผลิตและพัฒนาครูตามหลักสูตรการผลิตครูปริญญาตรี 5 ปี

4.4 ผลการวิจัยเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับมาตรฐานและแผนปฏิบัติการของ โรงเรียนร่วมพัฒนา วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4.5 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการร่วมกำหนด มาตรฐานของโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและดำเนินการพัฒนา โดยใช้ บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำนวน 50 โรงเรียน

5. ระยะเวลาและสถานที่วิจัย

5.1 ระยะเวลา 1 ปี คือปีการศึกษา 2548 ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2548 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2549

5.2 สถานที่ดำเนินงาน ได้แก่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ในเขตจังหวัดมหาสารคามร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น รวม 50 โรงเรียน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การวิจัยและพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่มีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดมาตรฐาน โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ประเมินสภาพปัญหาจุดอ่อน จุดแข็ง และกำหนดแผนพัฒนาที่ สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

6.2 โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วม โครงการพัฒนาวิชาชีพครู และเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น

6.3 มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง ข้อกำหนดร่วมกันระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามกับโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพัฒนา โรงเรียน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านสถานศึกษา 5 มาตรฐาน 26 ตัวชี้วัด และมาตรฐานด้านครู 2 มาตรฐาน 19 ตัวชี้วัด

6.4 ตัวชี้วัด หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการปฏิบัติ

6.5 การวิจัยปฏิบัติการและมีส่วนร่วม (PAR) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานวิจัยเชิง คุณภาพเพื่อพัฒนามาตรฐานโรงเรียนที่ร่วมโครงการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการมีส่วนร่วมของ

คณาจารย์ ผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ในการวิเคราะห์ปัญหา จุดอ่อน จุดแข็ง ของโรงเรียนร่วมกันกำหนดมาตรฐานและดำเนินการพัฒนาครูทั้งโรงเรียน โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผลการวิจัย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้มาตรฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อเป็นเกณฑ์การพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน มีความพร้อมและเหมาะสมกับการเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7.2 โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คุรุสภา กำหนด สอดคล้องกับการรับรองคุณภาพของ สมศ.